

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Društveno poročilo.

 Pri obnem zboru kat. tiskovnega društva dne 27. aprila t. l. bili so v odbor voljeni čč. gg. Lovro Herg, Franc Ogradi, profesor Majciger, Jože Flek, dr. Križanič, dr. Makar, Juri Žmave, dr. Suhač, dr. Feuš in dr. Napotnik; za namestnike pa čč. gg. Franc Kosar, Ignac Orožen, in Martin Stranjšak. V odborovi seji dne 3. maja t. l. konstituiral se je novi odbor tako: predsednik dr. Križanič, podpredsednik Franc Ogradi, denarničar dr. Suhač in tajnik dr. Napotnik.

Važni trije govori iz državnega zbora.

Po celem sveti velja: človek ne sme več potrošiti, nego pridobiva; kdor vedno dolgove dela in z rame na ramo prelaga, ta je zapravljivec, ne ume gospodariti in pride na nič. Tega bi se morali tudi državniki, zlasti finančni ministri in večine državnih poslancev držati; vsaj pokriti bi morali letni dohodki letne potroške, če se uže nič prihraniti ne da. Žali Bog, tega niso pomnili naši prejšnji državniki še menje pa liberalni poslanci. Prvi se lahko izgovarjajo na razne vojske, v katere je Avstrija se bila zaplela. Slednji pa nimajo nobenega izgovora. Brezobzirno so potroške povsod napeli in 500 milijonov novega dolga zapustili. L. 1869 so sicer skušali ravnotežje med dohodki in potroški dognati, toda kako? Napravili so zakrito krido s tako imenovanim spremenjevanjem državnih dolžnih pisem, pri katerih so mnogo dolžnih obrestij odškrenoli, vrhu tega so za 18 milijonov državnih posestev prodali. To je bila sila, a vendar zastoj. Liberalni zapravljevci so do l. 1878 zmiraj naprej in više gnali državne potreboče in stroške, množili število uradnikov, pozviševali plače, pometali z denarji za železnice itd. ter primanjkljeje zalagali z novimi dolgovi. Naposled jih je ljudstvo samo pri volitvah zvečinoma zvrгло in tako so prišli narodni slovenski, poljski in česki poslanci sporazumljeni z nemškimi konservativci do večine. Ti imajo sedaj malo veselo pa za obstanek in prospanje mile nam Av-

strije neizrečeno važno nalogo, da od liberalcev tako strašno zavoženi voz iz blata potegnajo. Toda naenkrat to ni mogoče. Odkapajo ga uže 2 leti pa odkopali še ga niso, vendar upanja imajo, da se jim posreči. Pot, po katerej ga upajo izvleči kazali so te dni trije odlični poslanci v državnem zboru. Prvi je naš slovenski poslanec g. baron Goedel, drugi poljski poslanec Hausner in tretji nemški konservativec knez Alojz Liechtenstein. Naš poslanec je pri tej priliki državnemu zboru najavljajal želje in potrebe svojih kmetijskih volilcev v gospodarstvenem in narodnem oziru in zatoraj začnemo z njegovim govorom.

Jedro vsemu govoru g. barona Goedelnar bilo je to: ravnotežje v državnem računu moramo dosegniti, dolgovi ne smemo več delati; v ta namen moramo prvič davkovske postavetako prenamenariti, da si pridobimo več dohodkov, vendar tako, da se davkoplačilcem nobena krivica, nobena sila ne bo godila, denar je treba ondi iskati, kder ga res kaj je, drugič pa moramo začeti resnobno in hitro štediti, varčno gospodariti, potroške odpravljati, kder je to gotovo mogoče, in tretjič smo dolžni državljanom nepotrebna bremena olajšavati, jih v gospodarskih in duševnih zadevah podpirati, da zopet do sape, do premožnosti pridejo.

Potem je slavni poslanec začel razlagati in kazati, kde bi se dalo res kaj prihraniti. Rekel je: „naša sedanja uprava (način kako so razne gosposke, uradi razpostavljeni) je preveč zamotana, deloma nepotrebna, vseskozi predraga. Povsod gospodje preveč pišejo in uradi drug drugemu dopisujejo višjim uradom, pri vsakej malenkosti tujan do ministerstev povprašujejo in poročili na cente vsako leto dopošiljajo. To je vse odveč. Deželna finančna ravnateljstva se zelo lahko razpustijo. Nihče jih ne bo nikder pogrešal. Sploh pa četvero zaporednih in vedno višjih finančnih uradov (inštanc) ni potrebno. Italijani, ko so naše

dežele v Lombardiji in Veneciji dobili, odpravili so ove urade hipoma in pridržali samo najpotrebnejše. Jednako zamotano je uradovanje pri sodnijah in pisarijam in prizivom ali rekurzom ni konca ne kraja. Res dobro je, če zamore človek se vedno dalje pritožiti, ako misli, da se mu krivica godi. Vendar toliko uradov in toliko gospode samo za to vzdrževati, da se pravdarji imajo kam iti pritoževati in konec pravdam zavlačevati, to nimamo dosta denarjev. Preubogi smo uže. Da se tukaj prebivalstvu pomaga, naj se namesto večnih pisarij, pismenih tožeb in protokolov uvede ustno razpravljanje pred sodnikom. To bo stalo menje časa in menje denarjev. Z veseljem pozdravljam tedaj novi postavni črtež o civilnem pravdanju, kateri je minister pravosodja dnes predložil. Na-dejam se, da bode nujnim potrebam državljanom ustrezal.

Jaz zastopam volilce iz kmetskih skupin in toraj sem dolžen povedati in razložiti želje in potrebe kmetskih ljudi. Ti zahtevajo marsikaj, ako se jim hočejo bremena polajšati. Pred vsem je neobhodno treba, da se domovinske postave prenaredijo in slavna vlada naj tukaj sama začne. Sedanje domovinske postave so silno hude za kmetske ljudi. Cele rodbine beračev in oslabljenecv jim po „šubu“ priganjajo pa tudi brez števila računov dpošiljajo od raznih bolnišnic in najdenišnic, ker je oča ali ded nekda v onej srenji prebival. Dalje potrebujemo novo, boljše, jasno postav o pristojbinah (desetkih). Mnogi sedaj plačujejo ogromno prevelikih pristojbin, ker se pritoževati ne vedó ali nečejo; skušnje učijo, da se za pisarije in štampelj več denarjev potroši, kakor vsa pristojbina znaša. Sedanji davkovski eksekutorji so tako na slabem glasu, da vse želi, naj se odpravijo. Tudi ni prav jasno, ali niso tudi predragi. Iz Konjic se mi piše, kako so ondi na vozičku eksekutorji vso ropotijo, katero so neke ubogej rodbini v Špitaliču zarubili, pripeljali v nedeljo k cerkvi v Konjice in po službi božji za slepo ceno prodali ter niso toliko spečali, da bi bili sami sebe plačali. To so res žalostne razmere. Kmet si pomagati sam ne more. Pritoževati se malokedaj zna in tudi ne upa, ker se zamere pri uradih boji. Če pa posestniku pobištvo, orodje in živino eksekutorji poberejo, kaj hoče potem začeti? No, in drugega pregibnega premoženja nima. Kar še ima, to je zemljišče, se vé dokler mu še tega ne prodajo. Ali bi toraj ne kazalo, da bi takšni posestniki, kateri v denarjih davka plačati ne morejo, v pridelkih dačo odrajtavali? Saj vemo, da država za vojake potrebuje zrnja, slame, sena itd. Dobiček je na dve strani. Država se znebi lagodnih liferantov, a kmetu je tudi iz zadrege pomagano. Jaz ne trdim, da bi to moralo tako biti. Vendar pokazati sem hotel, da je to vsakako boljše, kakor pa posestnika s hiše in posestva iztirati in celo rodbino uničiti.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Osat je treba pokončavati.

Z osatom je, kakor s vsakim drugim plevlom, da ga je včasih manj, včasih več sem ter tje po polji. Proti osatu (*Carduus arvensis*) pomaga primerna spreminjava posejave in pa nož in motika. Vendar se pa prvi pomoček, primerna spreminjava posejave, ne da vsakokrat z namenom pokončanja osata rabiti. Mrzli dnevi spomladni zelo pospešujejo zarejo in pomnoženje osata, če ravno se more trditi, da potrebuje osat za krepko rast mnogo toplote. Mrzlo spomladno vreme pa napravi, da se osat v zemlji prav močno razrašča, ker se njegova rast na zvonj zadržuje. Tako se ta plevel v zemlji ukrepi. Če se iz zemlje izbode, brž ko se spomladi razrašči začne, je težko vse korenine do zadnje doseči. Vsakokrat jih ostane še nekaj v zemlji, in kmalu se prikaže zopet nova rastlina, nov osat, na površji zemlje. Močne korenine osatove vdirajo kakor pravijo včasih po 1 ³/₄ metra globoko v zemljo. Skoraj neverjetno! Vrh trga ima še močno poganjavno moč, kajti če se tudi 1 ¹/₃ metra globoko pod zemljo poreže, še vedno na novo poganjati začne. Vendar pa osat nima tako žilavega življenja kakor se navadno misli. Ako se večkrat zaporedoma izbode ali poreže ali pa s plugom podorje, tako s časom nima več toliko moči, da bi se zopet korenina oživila in začela rasti. Dobro gleštano detelišče osat tudi ugonobi, celo tudi takrat, če je bil poprejšnji sadež poln osata. Ta plevel sicer požene, se pa ne more prav razrasti in razviti, ker ne more do prave svetlobe, požene in naredi sicer liste, pa le prav redko steblo in cvet. Večkrat, ko se detelja pokosi, bolj osat slabi in slednjič pogine. Ravno tako je na lucernskih deteljiščih. Kar se tako rečenega „izbadanja osata“ tiče, treba je, da se tako pozno, ko le mogoče začne izbadati da se rastlina še dosti okrepi in da se vsa izbosti more. Najboljši pripomočki zoper osat pa so:

1. Nasad okopavnih sadežev: krompirja, turšice, ktere se med vrstami marljivo z motiko okopujejo in plejejo.

2. Skrbna opaznost na njivah, na kterih se je krompir sadil, da se osat že koj v početku zatara.

3. Prava in primerna posejatev detelje, da gotovo raste in ne izostane, ampak se gosto zaraste in obraste.

4. Njive, ki so za ozimino namenjene, se morajo pred posejavitvijo pustiti, da se ozelenijo.

5. Rano preoranje in povlačenje zimskih strnišč, ktera so za jaro žito namenjena. Taka strnišča se brž, ko so se ozelenila, plitvo podorjejo, pred zimo pa globoko izorjejo. O vgodnem vremenu tako opetno preoranje mnogo in izdatno pripomore, da se plevel in ž njim vred tudi osat zatara. Pa ravno pri posejanji jare setve se tu najrajše in

in največkrat kaj spregleda in zgreši, da se s tim rast pospešuje.

6. Skrbno očiščevanje ozimin spomladi s tem, da se starejši osati izbodejo, mlade rastline pa populiyo. V jari setvi se osati ne smejo prerano izbosti, vendar se pa mora to zelo skrbno storiti, in najmanj osat 5—7 centimetrov globoko izbosti.

7. Osatova korenina, ki se je izbodla ali popipala, se mora prav skrbno vničiti. Najbolje je vse zažgati.

8. Osat, ki ob potih, po grobljah, kompostnik kupih raste, se mora ravno tako skrbno pokončevati, kakor oni po njivah, ker veter seme daleč na okrog razpiše in tako osata očiščene njive zopet z novim semenom naseje.

Črna slepost.

Tretja po postavi zavarovana konjska bolezen je črna slepota, ktera je po navadnem življenji tudi lepo slepoto imenujejo, zato, ker se očesu od zvunaj celo nič ali le celo malo pozna. Ta bolezen ima svoj vzrok in začetek v boleni, neozdravljivi spremembi jednega ali obeh očes pri živali in sicer pri mrežnica ali na vidnem živci. Ako je namreč mrežnica ali vidni živec oslavljen ali pokvarjen, pretrgana je vez med očesom in med možgani in videnje postane nemogoče. In ta bolezen je črna slepota in je neozdravna.

Kako se pa ta bolezen pri konji spozna? Ker pod jasnim, milim nebom nikdar ni mogoče v notrajni del kterejakoli očesa pogledati, postavi se navadno konj, čegar oko hočemo pogledati, tako med hlevne duri, da je zadnji del konja v hlev obrnjen, glava in sprednji del pa ven na prosto na svetlobo gleda. Na to se konju glava tako obrne in lepo mirno drži, da svetloba konju v oko pada in sicer tako, da oni, kateri konju oko pregleduje, vse lahko in natančno v očesu vidi in opazi. Pri takem konji tedaj, čegar oko je na črni slepoti boleno, pregledavavec na očesu od zvunaj nič kaj posebnega ne opazi, razven da ni tako živo in iskreno, kakor pri zdravem konji. Marveč videti je motno, medlo in strmo. Črna pika v očesu, tako imenovana zenica ali punčica, je močno razširjena. Ako se očesi konji z rokama zatisnete in potem naglo roki proč vzamete, da svetloba naglo v očesi pade, se natanko vidi, kako se punčica pri vpadu svetlobe v oko, če je zdravo, skrči in zmanjša. Pri konji pa, ki ima na očesu črno slepoto, ostane punčica vedno enaka, ne postane ne ožja ne širja. Natančen opazovalec spozna tudi na omahljivem hodu, da je konj slep. Da se pa še bolj do trdnega prepriča, naj takemu konju pred noge desko na rob postavi. Konj na obeh očeh črnoslepoten se bode gotovo ob desko spodteknil. Ko bi konj samo na jednom očesu črnoslepoten bil, se mu jedno oko z ruto zaveže in potem deska pred noge postavi. Iz take skušnje se spozna, na katerem očesu je črnoslepoten. Vse zdravljenje pri taki živali je prazno in zastoj.

Kako pa ta bolezen nastane? Ta bolezen je dostikrat huda naslednica močnega vnetja možganov ali tudi očesnega vnetja. Tudi če se konju možgani hudo pretresejo, kar se skoraj vsakokrat zgodi, če konj na glavo pade, ali na glavo hudo vdari, lahko črna slepota nastane pa tudi še iz mnogo drugih vzrokov.

Kopriva je dobra hrana živini. Na Švedskem koprivo, kot dobro redivno rastlino pridelujejo. Kopriva v vsaki zemlji lepo raste brez vse strežbe, kljubuje vsem vremenskim neizgodam in se more v jednom letu po 5—6krat požeti. Krave, ki se s koprivami krmijo, imajo več in boljše mleka, iz kterega se več putra nameda. Frišno požete koprive se kravam včasih vstavljajo, da jih nečejo jesti, brž pa, ko so se nekoliko vparile, jih krave rade jedó, ker žgavne ščetinice več ne žgó. Dobro je sesekano koprivno listje s kokošjo ali gosjo hrano zmešati in živali dosti bodo več nesle. Tudi konjski barantači konjem koprive pokladajo, da svitlo dlako dobijo.

Drugi hrvaški vinski sejem obdrževal se bode 12., 13 in 14. maja v Zagrebu v palači hrvaškega slav. kmetijske družbe. Na sejem je že do zdaj prijavljeno čez 30.000 veder vina, v razmerno ceno. Slovenski vinski trgovci in krčmari se opozorujejo na ta sejem, kjer bodo imeli priliko spoznati se s pravim naravnim hrvaškim vinom. Na sejmu dobila se bode tudi dobra šljivovica in droženka domačega proizvoda. Katalogi vinskega sajma dobe se zastonj pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani in pri obrtniški trgovski komori. Odbor za drugi hrvaški vinski sejem.

Dopisi.

Iz Ptuja. (O skupščini okr. zastopa ptujskega dne 4. aprila — Na dalje.) Ker se tedaj s strahovanjem nič ni dalo opraviti, sklepejo oni isti, ki so pri glasovanji za okrajno hranilnico ostali v manjšini: sezvati mestno zastopstvo, vložiti protest proti zaključku okrajnega zastopa in ednega, njim silno neugodnega uda večine, g. profesorja Žitka, zatožiti pri deželnem odboru, naj ga premesti kakih „50 Meilen weit vom windischen Land“, ker stanovajočemu v drugem nadstropji itak prav ne sodi pobijati mu oken, kakor se nekđaj ob svečanej nemško-liberalnej dobi mirnemu učenjaku pokojnemu Cafu storilo. V Ptui se pač marsikaj na belem dnevi prigodi, o čem se drugod še v temnej polnoči nikomur ne sanja. Tako bi se n. pr. težko kde drugod v Evropi, razven na Turškem, profesorju Hubadu pripetilo, da se mu v kavarni mestni župan zarežal: „Wenns windisch reden wolln, gehns aufn Pochern, Pettau is a taitische Stadt“. Če slovenski veliposestniki obče spoštovanega okrajnega sodnika izvolijo v okrajni zastop, koj se najde kak liberalen poštenjak, ter piše še bolj liberalnej „Tagesposti“ o groznej nevarnosti nemštva v Ptui.

Drug liberalce zašepče visoko postavljenemu prijatelju: kako mu narodni sodnijski uradniki ne grejo na roko, marveč še mu križajo pote, da si sam uže ne more pomagati iz škripeca, v koje se je na stare dni nepremišljeno bil vjel. Ali ko se strogemu g. Schreiju ne da toliko najti, kolikor je črnega za nohtom; kaj storijo obrekovalci? Namesto da bi zlezli 300 metrov pod zemljo, ne sramujejo se ti farizeji pisati v ono isto „Tages-posto“, kder so ga 14 dni poprej bili začrnili, češ, da bode s Slovenci glasoval, zdaj, ko je hujskanja sit položil: mandat, kako pre nemško-liberalna stranka g. okrajnega sodnika Levičnika hvali kot „anerkannt vorzügliche Arbeitskraft“, ki bi v okrajnem zastopu pač kaj dobrega storil. Kdo bi ne pljunil na tako grdobno počenjanje? Ne veselite se preveč svojih zvijač: naši veliko-posesniki bodo zopet odločno in složno glasovali za moža izvrstnjaka, kojega se bojite ko hudič križa.

Zdaj pa si pogledjmo tudi one može, ki so govorili za ustanovljenje okrajne hranilnice. Prvi bil je prof. Žitek. Zakaj se za njo tako gorko zavzemal, ne vem; morebiti se nada postati kak „Verwaltungsrath“ kali? Iz ktereга vzroka se mladi župnik Vodušek za hranilnico potegoval, tudi prav ni znati; menda si želi v Leskovce kako podružnico dobiti? Ravno tako nejasno je, zakaj se gg. Rajsp, Gregorič, Jurca, Rajč, Ploj, Mikl i. t. d. za njo zanimajo. Mrti so tudi v kakej penesnej zadregi? Strašno, strašno kaj se vse godi in namerava! Ali pustimo šalo na stran pa slušajmo raje, s čim se je potreba okrajne hranilnice dokazivala. Ko sta nemškoliberalna advokata Breznik in Strafella dovršila svoje: gorje! onim, ki bodo se predrznoli proti pravočnim Ptujčanom glasovati za okrajno hranilnico, ki se ne sme dovoliti in se pre tudi nikdar ne bo dovolila in od nikogar denarjev ne dobila; in ko je bil Pisk svojo posojilnično modrost dopiskal, poprime, najprej za beseda g. pr. Žitek, ter prepustivši poročevalcu dr. Gregoriču, naj Breznikove in Strafellove paragrafe do čistega zmlati, raztepe in razveja, počne razlagati, iz katerih vzrokov je ptuskemu okraju hranilnica tako potrebna, ko ribi voda.

(Dalje prih).

Iz Dobrne. (V zadevi gruntne dače) biva uže več časa pri nas zemljemerec g. Beneš ter ljudem gre na roko pri reklamovanji v občinski pisarnici. Skoro ni treba omenjati, da je marsikteri gospodar ubožal, med tem ko je njegov sosed postal premožnejši — na papirji, a za to ni vedel, t. j. da so sem ter tje posamezne parcele krivo zapisane, da je zemljišče postavljeno v višji ali nižji razred... Pretečenega tedna je dež. odbornik, g. Payrhuber, prišel semkaj, da ogleda kje bo treba pritožiti se od strani dežele kot lastnika zemljišča topliškega. Pri tej priložnosti je v obč. pisarno sklical naše posestnike ter jim razkladal dnevno vprašanje. Med ostalim opomnil je zlasti na prostore, ki nimajo lastne številke, a tudi

dobička ne dajo nič. Tako n. pr. so topliški travniki prepreženi s cestami in poti, a niso zapisani kot posebna parcela, — vzrok, da se cela livada ali travnik iz višjega razreda uvrsti v nižji. Imenovani gospod zna slovenski in bere „Slov. Gosp.“ Ne bode nam zameril, če sklepoma omenimo, da se mu je jako dopadla dotična razprava, ki jo je prof. g. Žitek prav po domače spisal in nedavno v „Slov. Gosp.“ priobčeval razlozivši zgodovino uravnavanja gruntne dače in kako se vesti pri reklamovanji.*)

Iz Ljutomera. (Društvo okrajne založnice v Ljutomeru) imelo je 24. t. m. glavno letno sejo, pri kateri se je pretresel in odobril račun za l. 1880 in so se opravile volitve v razne društvene zastope. V načelnništvo so izvoljeni gg.: Ivan Kukovec kot načelnik, Matijaš Zemljč kot denarničar in J. Gomilšak kot preglednik. Društvo je imelo na konci 1880 udov 296 s 296 pravnimi deleži. Med tekom pravnega leta jih je 19 pristopilo a 23 odpalo. Na pravnih deležih bilo je 1357 fl. 76 kr. vplačanih, a 1189 fl. 10 kr. izplačanih. Vsled predloženega in potrjenega računa sprejelo se je l. 1880 v tekoči račun 68.036 fl. 1 kr. a izplačalo 57.834 fl. 22 kr. Toraj je ostal na konci leta blagajniški preostatek od 10.151 fl. 79 kr. Bilanca v društvenem premoženju kaže sledeče: I. Imetje: a) Gotovina 10.151 fl. 79 kr. b) Vrednost menjic 101.828 fl. 66 kr. c) Vrednost inventara 300 fl. d) Dolžne in naprej plačane obresti 2992 fl. 53 kr., vkupaj 115.272 fl. 98 kr. Dolgovi: a) Terjatev društvenikov 14.652 fl. 62 kr. b) Terjatev hranilničarjev 82.312 fl. 63½ kr. c) Terjatev Graške hranilnice 12.000 fl. d) Rezervni fond 4202 fl. 66½ kr. e) Podporni fond 555 fl. 65 fl. f) Inventara vrednost 300 fl. g) Naprej sprejete obresti 1249 fl. 41 kr., vkupaj 115.272 fl. 99 kr. Kukovec, načelnik. Zemljč, denarničar. Gomilšak, preglednik.

Iz Koroškega. (Razne novosti.) Velikovski okraj je trdno slovensk in velikovska hranilnica vleče od Slovencev največ obrestij in dobička. Človek bi toraj mislil, da bode ravnateljstvo na to gledalo, da si omisli slovensčine zmožnih uradnikov. Tega pa nemčurska trmoglavnost in še nekaj druga ne pripušča. Nedavno je 30 gospodov, domačinov, obeh jezikov zmožnih, prosilo za razpisano službo knjigovodje. Vsi so propali. Službo je dobil nek nemški človek iz Gradea, ki ne zna čisto nič slovenski. Podpiral ga je nek sodnijski uradnik. — V Celovci je prenehal izhajati list „Blätter für die Alpenländer“. To je dobro znamenje, da nemčurski napuh tudi na Koroškem peša. Ljudem preseda vedno ščuvanje Nemcev na Slovence in tudi liberalnega blata na sv. vero in duhovnike so se naveličali. — V Zilskeji dolini so z gasilnim orodjem preskrbljeni, kakor malokde drugod.

*) To bode zopet slabo ugajalo škilavemu, po sili nemcu in zasramovalcu velezaslužnega g. prof. Žiteka v „Marburg. Zeitung“.

Skoraj vsakšna občina ima svoje gasilno društvo in gasilno orodje. Je posnemanja vredno.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Po vsem cesarstvu delajo priprave, do dostojno slavijo dan poroke cesarjeviča Rudolfa in njegove neveste princesinje Štefanije 10. maja t. l. Včeraj se je princesinja z materjo odpeljala iz Brüsseljna zapustivši očetov dom. Kakor drugi narodi veselimo se tudi Slovenci ovega veselja v cesarskeji hiši ter želimo srečo in blagoslov božji v njej. — V državnem zboru obravnavajo proračun za l. 1881 in ga bodo kmalu dognali. Naši poslanci se pri vsakej priliki potegujejo za naše raznovrstne koristi in si prizadevajo priboriti, česar nam je treba. Veseli nas pa, da je vse dosedanje prizadevanje liberalcev bilo zastoj in minister Taaffe je odločneje stopil na našo stran. Rekel je liberalcem v državnem zboru v lice, da ne mara za nje, ampak se opira na našo narodno-konservativno večino, ker uvida, kako le ti poslanci uspešno za državo skrbijo. — Gosposka zbornica ima preveč liberalcev, ki še niso prepričani, da je treba oderuških postav. — Novo štetje na Dunaji pokazalo je, da stanuje ondi zraven 603.084 katoličanov samo 24.993 luteranov, a 72.543 judov; Štajercev prebiva tam 78.220 ljudi. — V Gradci so vendar ustanovili nek „Bauernverein“, ki pravi, da hoče kmetom pomagati brez ozira na konservativce ali liberalce; toda to so prazne besede. Koliko dobrot imajo kmetje od tega „Bauernvereina“ pričakovati, to lahko razsodijo iz tega, da je znani „paverski kmet“ stari Miha Wretzl izvoljen za odbornika, da zastopa spodnji Štajer. S tem je vse povedano. Novi „Bauernverein“ druga ni, nego kleščice, s katerimi hočejo liberalci nemške kmete konservativnim, slovenske pa narodnim poslancem izpipati. Zato pozor!

Vnanje države. Ruski car preseli se baje s vso rodbino iz Petersburga v Varšavo, kder mu grad Belvedere pripravljajo; v južnej Rusiji se kmetom huda godi, ker jih deloma Judje izsesavajo, doloma grajščaki zemljišča odtegujejo. Na večjih mestih so kmetje in meščani začeli pobijati Jude in grajščake. — Bismark se je na liberalce v velikih mestih tako razsrdil, da hoče iz Berlina v menjšo mesto Kasel preseliti cesarja, sebe in vso vlado. — V Monakovem je umrl general Tann, ki je l. 1866 veliko zakrivil, da nas Bavari niso tako podpirali zoper Pruse, kakor je bilo dogovorjeno; zato se je lahko skoraj vsa pruska vojska nad Benedeka zavalila, — Turki sultan je sedaj privolil, da se Grkom odstopi kos Tesalije in Epira. Ali bo pa res mož beseda ostal, to še ni gotovo. — Italijani se tiho jezijo, ker se glasno ne upajo, da jim Francozje ravno izpod nosa jemljejo turško deželo Tunis; polovico uže imajo, mesta Kef in Bizerta so v francoskih rokah. Tu-

nezi se skoraj nič ne branijo; nekateri Francoze celo radi sprejemajo; kmalu bo tudi mesto Tunis francosko. — Angleški minister Gladstone hoče Irce pomagati s postavo, po katereji bi grajščaki morali boljše ravnati z ubogimi najemniki. Toda dolgo je državni zbor ne sklene, na Irskem pa sila postaja čedalje večja in toraj razdraženost hujša, 7000 najemnikov so te dni grajščaki izpodili; vlada pa preganja irske voditelje. V Dublinu bil je vodja Dillon zaprt. — Srbski knez Milan bo še letos za kralja proglašen!

Za poduk in kratek čas.

Veliki teden na Dunaji.

IV. Kakor na dvoru, tako so bili tudi po drugih cerkvah božji grobi prav obilo obiskovani. Na tisoče ljudi je hrulo v različna svetišča in iz njih. Pri sv. Avguštinu nahaja se sv. grob v skrivnostni, s črno tančino preoblečeni kapeli. Spredej gori 32 sveč okolo najsvetejšega Zakramenta. Zadi je globoko v skalo vdobljen grob z lepo podobo umrlega Zveličarja, pokrito z belim pajčolanom. Na okrog pa gorê raznobarvane lampice in duhtê naj lepše vrtné cvetlice. Dokler je kapela odprta, prenapoljena je o vsakem času pobožnih obiskovalcev. V kapucinski cerkvi stoji monštranca med nebrojnimi lučicami, cvetlicami, umetnimi in naravnimi. Pred grobom pa leži na črni blazini velik križ, kterega verniki poljubujejo. Od kapucinov podam se v petek popoldne v cerkvico nemških vitezov. Kapela na dvorišči bila je priredjena za grob. Na višini si našel v prekrasno tančico zakrito sv. rešnje Telo; v nižini pa stamolila dva mila angelja trupla Odrješnikovo, okoli kterega so zelenele palme, oljke, ciprese in cedre ter druge inozemske cvetlice. Kapelo je razsvetljevala luč, ki ni bila videti, od koder da prihaja. Le nekako od daleč je pošiljala svoje rudeče, zelene, modre in bele žarke. Kder je došel, začudil se je nehote, in mnogoteri je glasno zastmel: „das ist schön“, in se koj vrgel na kolena ter goreče pomolil. Od cerkve nemških vitezov je samo par korakov do sv. Štefana. Tukaj najdeš grob na konci desne ladije od vhoda. Stene so s črnim zagrinjalom preprežene. Debelih sveč gori preko 50. Vse je nekako veličastvo, kakor se to spodobi za tako starodavni gotiški dôm. Pri Dominikancih tik vseučilišča stala sta v vrtu Getsemani med najnežnejšimi cvetkami dva ognomna, srcu podobna svečnika, iz kterih sta švigala kvišku dva krvavo-rudeča plamena, spominjajoča obiskovalce na srce Jezusovo, ki je vedno gorelo in še gori od naj iskrenejše ljubezni do človeškega roda. — Ura je udarila tri pri Jezuitih, ko stopim v njihovo cerkvo. Bila je polna vernikov. Kakor je klečal podrugod vsaj eden duhovnik pred božjim grobom, molila sta pri tukajšnjem grobu dva vseučilišna profesorja,

učeni teolog dr. Karol Werner (nedavno imenovan ministerijalnim svetovalecem) in dr. Krükel, profesor morale. Jezuitska cerkva je namreč zajedno tudi vsenčistična, in zato se vrstê pri moljenji najsvetejšega Zakramenta profesorji kot udje društva sv. Gregorija. Kmalu po tretji uri stopi kakih 30 bogoslovcev iz zavoda Pazmanija pred veliki altar ter zapojô sila milo pesen, ki je naznanjala, da se prične prediga. Takoj se pokaže na leci velezuani in sloviti cerkveni govornik o. Maks pl. Klinkowström, da sklene z današnjim govorom svoje postne predige. Prepričalno pa genljivo je govoril o svetopisemskih besedah: „Dobri pastir dâ svoje življenje za svoje ovce.“ Mogočen je bil vtis na poslušalce, ki so zastopali menda vse stanovce. Tu je sedel general, zraven klečal prostak; tam v kotu je slonel vseučilišni profesor, zraven stal reven dijak. Tu se je solzil revež, tam je zdihoval bogatin; pri ednem stebri je poslušal dvorni svetovalec, tik nja e. k. listonoša. Duhovniki in svetni, vojaki in meščani, plemiči in prostaki, omikani in neomikani, vse se zbere o takih priložnostih pri očetih Jezuitih. Pa Maks Klinkowström razumê tudi tako mikavno in prikupljivo govoriti, da ga človek tim dalje tim rajše posluša.

Po predigi obiščem Barnabitsko ali svetega Mihaela cerkvo, kder je Zveličarju pripravljen grob v stranskej kapeli na evangelijski strani. Kakor noč črno sukno preprega vso bližnjo obzidje. Nikodem in Jožef Arimatejski sta ravnokar položila Jezusa v skalnato gomilo, zato sta še sključena in še popravljata sveto truplo prvi pri zglavji, drugi pri znožji. Zraven rase visoka, širokovejasta palma in grmičasta oljka. Celo prizorje razsvetljuje skrivna, raznobarvana luč. Kakor nikjer, ne manjka tudi tukaj pobožnih, v molitve in premišljevanja zatopljenih vernikov. — Zapustivši Barnabite pridružim se množici, ki je hitela tje po ulicah; in predno se skoro zavem, kamo me pot pelje, stal sem uže s trumo ljudi v Italijanski cerkvi. Na konci desne ladije v samotni kapeli leži in počiva Gospodovo telo. Vse je tako umetno pripravljeno, da človek res misli, da je prišel v grob, globoko v skalo usekan. Na rtastih skalah gorê lepo pisane lampice zraven debelih sveč, ki svetijo na 6 kandelabrih. Med njimi švigajo iz 4 bronastih sre rumeni plameni, ki podajajo celemu kraju otožno-miloten, skrivnosten obraz. Dovolj je bilo gospâ in gospodov odličnih, ki so na mrzlem kamenji ponižno klečali in pobožno molili. — Skozi več križ-kraž ulic dospem k „Schotom-Benediktincem“. Oni imajo svoj Getsemani v notranji samostanski kapeli in ne v cerkvi. Mesto je kakor ustvarjeno za tako reč. Tiha, temna kapela je zelenjem čedno okinčana. Na srebrnih svečnikih so prižgane težke sveče. Pred Najsvetejšim klečita in molita dva preljubeznjiva angelja, ki sta menda vsled svojega lepega obnašanja uzrok, da se vsak, ki dojde, takoj na

kolena spusti in počasti umrlega Odrešnika; in takih je do mere polna kapela. — Omeniti bi še bili kaj lepi grobovi pri Ligourijanih, Lazaristih, Servitih, pri Uršulinaricah, Salezijankah, in drugih samostanih pa je vže prepozno, ker je velika sobota tu in Zveličar od mrtvih že vstaja.

(Konec prihodnjic.)

Smešničar 18. Blažičev Jakec šel je Andrejčevega Miha za birmskega botra prosit. Miha mu reče: Boš moral že kam drugam iti botra prosit, ker jaz nimam denarja. Ali naš Jakec, dobra dušiča, pravi: Le pojdite, le pojdite mi za botra. Če mi takrat le en goldinar daste, za drugega Vas pa že počakam!

—n—

Razne stvari.

(† Jožef Jurčič), najspretnější romanopisec slovenski, mnogozaslužni novinar, urednik „Slov. Naroda“, je umrl 3. maja zvečer v Ljubljani. Pogreb je bil dnes 5. maja. Mariborski Slovenci so poslali krasen venec. Slovenija zgubila je moža, ki je za njo žrtvoval vse. Bodi mu lahka zemlja slovenska!

(Mariborsko mesto) odpošlje deputacijo k namestniku, da izrazi voščila našega mesta cesarjeviču Rudolfu prilično njegove poroke s princesinjo Štefanijo. Dne 9. maja zvečer bo mesto razsvetljeno in po ulicah svirala muzika, 10. maja zjutraj naznani godba in 101 strel svečani den, zastave se razobesijo; mestnim siromakom razdeli denarjev, 20 siroticam obleka in obutalo, za kar se 200 fl. od mesta in 100 fl. od mil. knezoškofa darovanih porabi; ob 10. uri je slovesna sv. meša v stolnej cerkvi, vojakom tukajšnje posadke se postreže z vinom in pivom. Čitalnica slovenska pa napravi dotično svečanost s slavnostnim govorom in plesom v nedeljo 8. maja.

(Javno tombolo) v prid šolske mladine napravijo v Mariboru na velikem trgu dne 8. maja t. l. ob 3. uri popoldne. Dobitke so 10 tern, 3 srebrne goldinarji, 6 kvatern 5 fl., 4 kvinterne 10 fl., 2 centerni 20 fl., I. tombola 25 zlatov in II. tombola 50 fl. Listnice za tombolo veljajo 20 kr. in se dobijo po vseh trafikah, kavarnah in še do 2. ure popoldne 8. maja pri odboru na velikem trgu.

(G. baron Goedel je daroval 300 fl.) da se na den cesarjevičeve poroke šolske mladine priredi dostojna veselica; 100 fl. in 300 knjižic: „Cesarjevič Rudolf“ dobil je urednik „Slov. Gospodarja“ za mariborsko okolico, dekan č. g. dr. Ulaga za konjiško, mestni župnik č. g. dr. Šuc za slov. graško okolico. Bog plati velikodušnemu prijatelju naše slovenske mladine!

(Milost. knez in škof) so se na Dunaj odpeljali čestitat cesarjeviču Rudolfu in princesinji Štefaniji, ob enem poklonijo čestitko, katero je stolni kapitel podpisal v imenu vse duhovščine Lavantinske kot izraz udanosti in zvestobe.

(*Vabilo*) k slavnosti ob priliki poroke cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo, katero obhaja katoliško podporno društvo v Celji nedeljo dne 8. majnika ob 3. uripopoldne v hiši gosp. Kožerja „pri belem volu“. Spored: Slavnostni govor — petje in deklamacije. Opazka. Vstop je dovoljen samo p. n. udom našega društva in posebej povabljenim p. n. gostom. Odbor

katoliškega podpornega društva.

(*Milostljivi knez in škof*) so darovali 40 fl. za reveže v celjski fari, ter se imajo ti denarji razdeliti na den poroke cesarjevičeve.

(*Ptujska čitalnica*) priredi dne 8. maja slovesno besedo, da proslavi zaroko cesarjeviča Rudolfa in Štefanije. 1. Dittl: Slavjanska ouvertura — igra godba tukajšnjega muzikalnega društva. 2. Slavnostni govor, govori g. dr. Ferijančič. 3. Stöckl: Poutpourri slovanskih pesmi — igra godba tukajšnjega muzikalnega društva. 4. Nedved: Mili kraj, možki zbor. 5. Stöckl: Mladost — samospjev za bariton s spemljevanjem orkestra — poje g. dr. Ferijančič. 6. Mašek: Strunam, možki zbor. 7. Maiseder: Stanovička — igra za gosli s spemljevanjem orkestra. 8. Hajdrih: Jadranko morje — možki zbor. 9. Ples. Da se čitalniški prijatelji te slavnosti v obilem številu udeležijo vabi vljudno odbor.

(*Pridni katehetje*) dobili so priznanja: č. g. J. Hrzič od mestnega zastopa v Mariboru in č. g. M. Plešnik pri odhodu iz Žavca.

(*Reichenburško grajščino*) prevzeli so francoski menihi Trapisti v oskrbovanje na 60 let. Liberalni mazači, ki nič več katekizma pa tudi cerkvenih zadev ne umejo, pa jih imajo za — Jezuite!

(† *Stolni dekan graški*) preč. g. Praseh je umrl blizu 80 let star.

(Č. g. dr. Jos. Muršec) v Gradci je 5 gold. daroval za reveže v Notranjskem, za kar se v imenu obdarovancev najprisrčneje zahvaljuje župan Dol. Kamenski J. Potipan.

(*Iz Trebnja na Kranjskem*) se nam piše, kako močno je ondi razveseljeno bilo vse prebivalstvo, da je bil tamošnji mnogozaslužni okrajni sodnik g. Košir odlikovan. Cesar so mu dali prilično njegovega vpokojenja naslov deželnega svetovalca.

(*Pri sv. Vrbanu zunaj Ptuja*) je nekdo ubil 70letno M. Pečkovo, mater v Mariboru umrlega dr. Pečkota, ter vropal srebrno uro in hranilnične knjižice za 50 fl.

Loterijske številke:

V Trstu 30. aprila 1881: 1, 38, 9, 87, 32.
V Linci " " 81, 42, 23, 40, 89.

Prihoduje srečkanje: 14. maja 1881.

Najnovejši kurzi na Dunaji.

Papirna renta 78 75 — Srebrna renta 79 50 — Zlata rente 95 49 — Akcije narodne banke 820 — — Kreditne akcija 335. — 20 Napoleon 9 32 — Ces. kr. cekini 5 58 —

Razlaganje sv. rožnega venca

za vse dni meseca maja z dodatkom navadnih molitev; devetdnevnic in tridnevnic, kakor tudi nekaj pesem. Po nemškem predelal in pomnožil o. Hrisogon M. z lepo podobo na čelu.

Velja trdo vezana v pol platnu 75 kr. v pol usnji 80 kr. Vse usnate 95 kr., z zlatim obrezkom pa 1 gld. 15 kr. Po pošti po 5 kr. več.

Dobivajo se v katoliški bukvarni na stolnem trgu, hiš. štv. 6. v Ljubljani.

Obseg knjige je sledeči: I. Zakaj imamo Marijo častiti in kakó? (1.—4. dan.) Kako Marijo častimo z rožnim vencem (5 in 6. dan.) Kaj pomeni križ, vera, upanje in ljubezen, Gospodova molitev, angelski pozdrav. (7.—15. dne.) Potem sledi razlaganje 15 skrivnost veselega, žalostnega in častitega rožnega venca. (16.—30. dan); 31. dan: Usmili se duš v vica.

II. Navadne molitve: Juterna in večerna; meddnevne molitve; rožni venec naše ljube gospé presv. Srcá. Sv. meša. Spovedne in obhajilne molitve. Lavretanske litanije. Devetdnevica — tridnevica.

III. Pesmi: Mariji Devici rožnovenski, Tebe Marija želim poslati itd. vsih vkup 11 Marijinih pesem.

Knjižica je toraj prav pripravna za šmarnice, zraven pa tudi za druge čase, kakor adventne. Marijinih praznikov in sploh za lastni in drugih poduk. Bodi tedaj vsim toplo priporočena.

* * *

Enako je ravno kar izišla knjižica:

Sveto leto.

Na 130 straneh obsega:

- Molitve pri obiskovanju treh cerkev s trojnimi litanijami, ki se edino smejo pri očitni službi božji moliti, t. j. vsih Svetnikov, lavretanske in presv. Imena Jezusovega.
- Poduk o odpustkih. Jutranja in večerna pobožnost; sv. meša, križev pot, rožni venec.
- Dostavek popolnih odpustkov, ki se za morejo vsaki dan meseca zadobiti; sostavek nepopolnih, lahko zadobljivih odpustkov. Toraj tudi ta knjižica ni le za zdajno, ampak tudi kako poznejše sveto leto in zarad raznih molitev in dodatka o odpustkih vedno podučljiva in polna duhovnega dobička za verno ljudstvo.

Velja z lepim zavitkom 25 kr. v katoliški bukvarni.

Gotove smrti rešen je bil mož

mu ne vedó pomagati.

V tem žalostnem stanju mu pošlje skrben prijatelj drobno knjižico, v katerej se je hvalilo novo zdravilo: Shäkerekstrakt imenovano. Priporočeno je bilo kot pomoč zoper dyspesijo in sorodne bolezni.

Kakor se utapljaóci popreme za vsako slamico, tako zgrabi bolenik za ponudeno mu zdravilo. Akopram je bil uže sama kost in koža, ozdravi vendar in se ukrepi s pomočjo Shäker ekstrakta ter se reši gotove smrti. Rheumatizen in asthma, nasledki slabega želodca prenehajo. Za nekaj mesecev mogel je zopet opravljati svoje dolžnosti in se lotiti težkih poslov. Res čuden uspeh! Poštar in vsak znan mož v Schafworthu zamore resnico popričati. Mož se piše Tomaž Briggs, in stanuje: „Peel Terrace, Schafworth, blizu Rochdale-ja na Angleškem.

Povedano ni osamljen slučaj. Imamo jih na stotine na razpolaganje. Pretečenega leta so samo na Angleškem prodali 1,000.000 flašk pa se ni veliko po novinah hvalisalo. Večidel je prišlo to po priporočbi onih ljudij, ki so sami z zdravilom poskusili bili. Težko bo kde zdravilo, katerega bi se bilo v tako kratkem toliko flašk prodalo. Zdravilo se samo priporoča.

V zalogi na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem, Istriji imajo

v Mariboru: Jožef Nos, V. König. **V Celji:** Josef Kupferschmid, Baumbachovi dediči, A. Marek. **Deutschlandsberg:** H. Müller. **V Gradcu:** Gšihaj v Münzgrabnu. **Cerminji:** F. Illing. **Lipnici:** O. Russheim. **Admontu:** G. Scherl. **Celoveci:** P. Birnbacher, Jos. Nussbaumer. **V Beljaku:** Kumpfovi dediči. **V št. Mohorji:** Jos. Richter. **V Ljubljani:** Jul. plem. Trokoczy. **V Kamniku:** J. Močnik. **V Terbiži:** Jos. Siegel. **V Novem mestu:** Dom. Rizzoli. **V Gorici:**

J. Christofoletti. **V Trstu:** Farmacista al Camello 25 Corso, Giov. Foraboschi, Farmacia grande, Pavlo Rova. 1—6 **V Zadru:** Androvič.

Vlastnik A. J. White.

Na debelo prodava **J. Harna** na **Dunaji II.** Rafaelgasse 10 in **G. R. Fritz**, Droguist, I. Bräunerstrasse 5. **V Budimpešti:** Jos. plem. **Török**, Königsgasse 12

Prečestitim cekvenim predstojništvom in p. n. občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzel

starodavno, dobro znano pasarijo

Jožefa Kreinerja

v Celji

ter obečam, da bodem tako vestno in tako po ceni, kakor doslej v Konjicah, potem tudi v Celji izdeloval vsakovrstno pasarsko delo. Zahvaljeva se za obilno zaupanje, katero se je doslej meni, kakor mojemu pokojnemu svaku J. Kreinerju skazovalo, priporočujem se za prav obilna naročila.

Ferdinand Kager,

1—3

pasar v Celji,

na glav. trgu h. št. 110 (blizu farne cerkve.)

3—3

Feliks Schmidl

v Mariboru, v koroškeje ulici šte. 18.

priporočuje svojo veliko zalogo drožene žganjice, višnjevca, slivovice itd., kakor tudi vinskega oceta ali jesiha in jesihove esence; vse lastnega pridelka in po najnižjej ceni.

**Tkanino za zastave
in dekoracije,**

v vsaki zaželeni barvi, po najnižjih cenah prodajeta

**G. Schmidl i družnik
v Celji.**